

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»

Л. О. Назаренко

ЕКСПЕРТИЗА ТОВАРІВ: СЛАЙД-КУРС

РОЗДІЛ
«ЕКСПЕРТИЗА ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ»
НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
для студентів вищих навчальних закладів*

Київ
«Центр учбової літератури»
2013

УДК 65.012.16:339.166.82(075.8)
ББК 30.609я73
Н 19

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(Лист № 1/11-7149 від 17.04.2013 р.)*

Рецензенти:

І. О. Дудла – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри товарознавства та комерційної діяльності Чернігівського державного технологічного університету;

Л. М. Тележенко – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри ресторанного і оздоровчого харчування Одеської національної академії харчових технологій;

С. Л. Войтенко – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри розведення та генетики сільськогосподарських тварин Полтавської державної аграрної академії.

Н 19 Назаренко Л. О. Експертиза товарів: слайд-курс (Розділ „Експертиза продовольчих товарів”) [текст] навч. посіб. / Л. О. Назаренко – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 312 с.

ISBN 978-617-673-216-7

Навчальний посібник з дисципліни „Експертиза товарів: слайд курс” (розділ „Експертиза продовольчих товарів”) присвячений вивченню основ, правил, технології проведення експертизи та правилам проведення експертної оцінки продовольчих товарів вітчизняного та закордонного виробництва. Зміст навчального посібника відповідає програмі нормативної дисципліни і розкриває наступні питання: основи експертизи товарів, характеристики видів експертиз, технології проведення товарознавчих експертиз, визначення кількості та якості товарів, особливості експертизи продовольчих товарів. Виклад матеріалу з експертизи продовольчих товарів поданий у вигляді слайдів. З метою контролю знань студентів запропоновані питання за темами дисципліни.

Навчальний посібник „Експертиза товарів: слайд-курс” (Розділ „Експертиза продовольчих товарів”) рекомендовано для студентів кваліфікаційного рівня спеціаліст і магістр товарознавчих спеціальностей вищих навчальних закладів III–IV рівня акредитації, які навчаються за напрямом «Торговельне підприємництво».

УДК 65.012.16:339.166.82(075.8)
ББК 30.609я73

ISBN 978-617-673-216-7

© Назаренко Л. О., 2013.
© «Видавництво «Центр учбової літератури», 2013.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
<i>Тема 1. ПОНЯТТЯ, МЕТА І ЗАВДАННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ . . . . .</i>	<i>8</i>
1.1. Предмет, мета і завдання експертизи.	8
1.2. Основні терміни, які використовуються в товарознавчій експертизі	9
1.3. Органи, які контролюють та визначають якість товарів.	14
<i>Тема 2. РОЛЬ І ФУНКЦІЇ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВИХ ПАЛАТ У ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ . . . . .</i>	<i>25</i>
2.1. Особливості функціонування торгово-промислових палат у світі	25
2.2. Основні підходи до формування членської бази торгової палати	26
2.3. Торгово-промислова палата України.	26
2.4. Торгово-промислові палати країн СНД	28
2.5. Міжнародні об'єднання ТПП.	29
<i>Тема 3. ІНФОРМАЦІЙНІ ЗАСОБИ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ . . . . .</i>	<i>31</i>
3.1. Поняття та види інформації про товар	31
3.2. Товаросупровідні документи	32
3.3. Загальна характеристика інформаційних знаків	37
3.4. Товарні знаки	38
3.5. Знаки відповідності, екологічні та інші види інформаційних знаків	39
<i>Тема 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ . . . . .</i>	<i>44</i>
4.1. Етапи проведення експертизи	44
4.2. Порядок проведення експертизи товарів	46
<i>Тема 5. ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ . . . . .</i>	<i>51</i>
5.1. Класифікація експертиз.	51
5.2. Класифікація товарознавчої експертизи. Специфіка організації та проведення різних видів експертиз	58
5.3. Порядок проведення експертизи кількості товарів	60
5.4. Порядок проведення експертизи якості товарів та характеристика методів	63
5.5. Проведення експертизи тари	73
<i>Тема 6. ГІГІЄНИЧНА, САНІТАРНА, ВЕТЕРИНАРНА ТА ЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ТОВАРІВ. . . . .</i>	<i>78</i>
6.1. Гігієнічна експертиза	78
6.2. Санітарна експертиза	79
6.3. Нешкідливість харчових продуктів	79
6.4. Ветеринарна експертиза	83
6.5. Екологічна експертиза	85
<i>Тема 7. ТОВАРОЗНАВЧА СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА . . . . .</i>	<i>88</i>
7.1. Загальні питання про судову товарознавчу експертизу	88
7.2. Підстави для проведення судових товарознавчих експертиз	90
7.3. Обов'язки та права експертів, що проводять експертизу за заявами судових і слідчих органів	90
7.4. Організація досліджень та оформлення результатів	92

<i>Тема 8. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА ФАЛЬСИФІКАЦІЯ ТОВАРІВ . . . . .</i>	95
8.1. Ідентифікація товарів	95
8.2. Фальсифікація товарів	102
<i>Тема 9. АСПЕКТИ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ БОРОШНА, КРУП, МАКАРОННИХ ТА ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ . . . . .</i>	108
9.1. Аспекти товарознавчої експертизи борошна, круп, макаронних та хлібобулочних виробів	108
9.2. Особливості експертизи харчових концентратів.	126
<i>Тема 10. ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРТИЗИ КРОХМАЛЮ, ЦУКРУ, МЕДУ І КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ . . . . .</i>	132
10.1. Проведення експертизи крохмалю, цукру, меду і кондитерських виробів	132
10.2. Особливості проведення експертизи імпорتنих какао-бобів	152
<i>Тема 11. ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРТИЗИ СВІЖИХ І ПЕРЕРОБЛЕНИХ ПЛОДІВ ТА ОВОЧІВ . . . . .</i>	156
11.1. Проведення експертизи свіжих і перероблених плодів та овочів	156
11.2. Особливості проведення експертизи імпорتنі плодовоовочевої продукції.	173
<i>Тема 12. ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРТИЗИ СМАКОВИХ ТОВАРІВ . . . . .</i>	182
12.1. Проведення експертизи смакових товарів	182
12.2. Особливості проведення експертизи імпортного коньячного спирту і рому кубинського	192
12.3. Особливості проведення експертизи імпорتنі кави.	194
<i>Тема 13. ОСОБЛИВОСТІ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ МОЛОЧ- НИХ ПРОДУКТІВ, ХАРЧОВИХ ЖИРІВ, ЯЄЦЬ І ЯЄЧНИХ ТОВАРІВ . . . . .</i>	197
13.1. Особливості товарознавчої експертизи молочних продуктів	197
13.2. Особливості товарознавчої експертизи харчових жирів	218
13.3. Особливості проведення експертизи імпорتنі олійних культур і шроту.	229
13.4. Особливості товарознавчої експертизи яєць і яєчних товарів	233
13.5. Особливості експертизи імпорتنі курячих яєць	244
<i>Тема 14. ОСОБЛИВОСТІ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ М'ЯСНИХ ТОВАРІВ . . . . .</i>	249
<i>Тема 15. ЕКСПЕРТИЗА РИБНИХ ТОВАРІВ . . . . .</i>	264
<i>Тема 16. ЕКСПЕРТИЗА ТОВАРІВ НА ВІДПОВІДНІСТЬ ТОВАРНІЙ НОМЕНКЛАТУРИ ЗЕД. . . . .</i>	279
ГЛОСАРІЙ	283
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	287
ДОДАТКИ.	293

ВСТУП

Формування і функціонування ринку товарів в Україні на сучасному етапі має свої особливості. В умовах спаду виробництва вітчизняних товарів і появи на ринку значної кількості товарів іноземного виробництва, виникає необхідність об'єктивного оцінювання споживних властивостей та якості товарів, їх відповідності нормативним документам. В цих умовах товари, що реалізуються на внутрішньому ринку, не завжди у повній мірі відповідають вимогам не тільки міжнародних, а й національних стандартів.

Забезпечення високої якості товарів на всіх етапах товаропросування потребує оцінювання їх відповідності до вимог нормативних документів — технічних регламентів, стандартів, технічних умов контракту.

При виникненні спірних питань між сторонами при визначенні кількості та якості товарів, порушенні правил маркування і пакування, проводиться незалежне дослідження товарів експертами торгово-промислових палат. Здійснюється експертиза експертами незалежної сторони на комерційних засадах за заявками зацікавлених сторін або контролюючих органів.

Створення конкурентного середовища на вітчизняному ринку товарів, підвищення якості, конкурентоспроможності та надійності товарів є необхідним кроком для підвищення життєвого рівня населення і забезпечення його якісними товарами.

Значну роль у вирішенні цього завдання призвані зіграти «контроль» та «експертиза» товарів, які повинні стати складовою частиною державної політики формування вітчизняного ринку та управління ним.

Тому виникає необхідність навчання студентів товарознавчих факультетів методам проведення товарознавчої експертизи з метою вирішення завдань підвищення якості продовольчих товарів.

Дисципліна «Експертиза товарів» (Розділ «Експертиза продовольчих товарів») є важливою складовою в підготовці сучасних фахівців з торгівлі та включена до складу нормативних дисциплін при підготовці спеціалістів і магістрів.

Основною метою дисципліни є придбання теоретичних знань, практичного уміння і навичок експертної оцінки товарів, необхідних для фа-

хової діяльності експерта, організації та проведення товарознавчих експертиз кількості та якості товарів вітчизняного та закордонного виробництва.

В задачі цієї дисципліни входить:

- вивчення основних понять, термінів і методів експертизи;
- вивчення правових аспектів і організації проведення товарознавчої експертизи;
- вивчення особливостей експертизи продовольчих товарів закордонного виробництва;
- вивчення особливостей товарознавчої експертизи окремих груп продовольчих товарів рослинного і тваринного походження.

При вивченні цієї дисципліни слухачі одержують знання, уміння та навички.

Опанувавши цю дисципліну студент повинний:

знати основи і методи товарознавчої експертизи продовольчих товарів; правові аспекти проведення експертизи продовольчих товарів; організацію проведення товарознавчої експертизи та її документальне оформлення;

вміти проводити товарознавчу експертизу продовольчих товарів вітчизняного та закордонного виробництва.

В основу створення навчального посібника з експертизи продовольчих товарів покладена можливість подання матеріалу у вигляді презентацій слайдів, що дозволить активізувати роботу студентів, акцентувати їх увагу на найважливіших моментах дисципліни.

В навчальному посібнику представлена вступна та основна частини, глосарій, список рекомендованої літератури і додатки. В основній частині міститься інформація про поняття, мету і завдання експертизи продовольчих товарів; роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі; інформаційні засоби експертизи товарів; організацію та технологію проведення експертизи товарів; гігієнічну, санітарну, ветеринарну та екологічну експертизи; товарознавчу судову експертизу; ідентифікацію та фальсифікацію товарів; а також особливості проведення експертизи продовольчих товарів (борошно, крупи, макаронні, хлібобулочні вироби та харчові концентрати; крохмаль, цукор, мед, кондитерські вироби та імпорتنі какао-боби; свіжі та перероблені плоди і овочі; смакові товари; молочні продукти, харчові жири, імпорتنі олійні культури і шрот, яйця та яєчні товари; м'ясні та рибні товари) вітчизняного і закордонного виробництва. Зміст основної частини, викладений у вигляді слайдів, дозволить зменшити навантаження і зосередитись на основних проблемах дисципліни, що дозволить покращити засвоєння студентами необхідної інформації.

Набуті під час вивчення дисципліни «Експертиза товарів» (Розділ «Експертиза продовольчих товарів») знання, вміння і навички можуть бути використані в практичній діяльності майбутніх фахівців, дозво-

лять вирішувати питання забезпечення населення продовольчими товарами вітчизняного і закордонного виробництва високої якості.

Вивчення дисципліни базується на знаннях студентів, які вони отримали після вивчення дисциплін: «Теоретичні основи товарознавства», «Товарознавство продовольчих товарів», «Основи стандартизації, метрології та управління якістю», «Засоби контролю якості товарів», «Методи дослідження якості товарів», «Мікробіологія» та ін.

Навчальний посібник підготовлено згідно з програмою нормативної дисципліни «Експертиза товарів» для студентів товарознавчих спеціальностей, затвердженою у 2003 р. Науково-методичною комісією з торгівлі Міністерства освіти і науки України.